

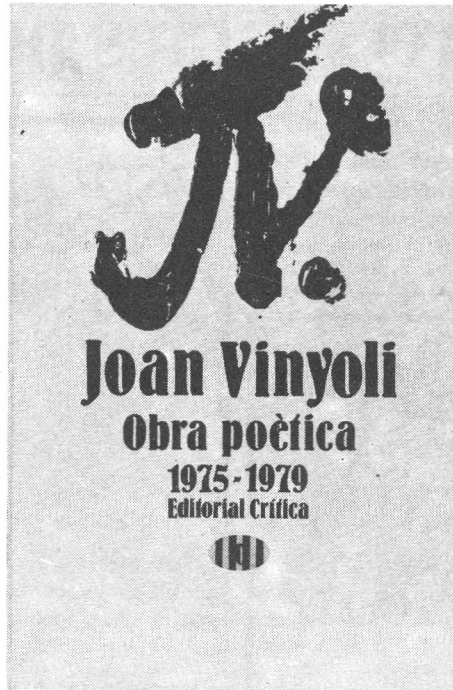
UN LLIBRE CADA MES

OBRA POÈTICA, 1975-1979, per Joan Vinyoli.
Editorial Crítica, Barcelona, 1979.

El volum *Obra poètica 1975-1979*, de recent publicació, ve a donar cim a la divulgació d'un gran poeta de la generació de la guerra i del silenci: Joan Vinyoli. I faig una referència explícita a aquest perillat terme de «generació» perquè em penso que comença a ser hora de veure la poesia catalana contemporània —si més no fins a finals dels anys cinquanta— com un tot, i no sols com una migrada llista de noms individuals. Espriu, Vinyoli, Teixidor, Màrius Torres, Villangómez..., pertanyen a aquest grup que Joan Fuster anomenà explícitament amb l'adjectiu contundent de generació «sacrificada». L'obra, avui, sembla engrandir-se més com a conjunt i vivència epocal, minvats, potser, els accents que cercaven fer d'un sol poeta la veu de tot un poble —per a referir-nos, amb terminologia espriuana, a Espriu mateix. El pas del mestratge altíssim de Carles Riba a una visió de la vida quotidiana, entesa com a servei civil o com a desolada i silenciosa resposta a les perennes qüestions de la vida, l'amor, el temps, la mort, l'art, etc., agermanaran en bon grau l'obra d'aquests autors.

En el cas de Joan Vinyoli (Barcelona, 1914), aquest periple poètic s'acompleix en etapes ben diferenciades: l'obra més simbolista i metafísica anterior a *Realitats* (1963), el trencament que representa aquest llibre, l'obra encetada amb *Tot és ara i res* (1970), i, potser, alguna nova ventura tot just perfilada en algun dels seus darrers títols (per exemple, *El Griu*, 1978). Aquesta diferenciació no representa, tanmateix, cap trencament, perquè, com ha estat remarcat diverses vegades —i amb molt bon criteri al pròleg de Martí i Pol a l'edició que comentem—, una de les característiques fonamentals de la producció de Joan Vinyoli és la seva homogeneïtat, la continuïtat de temes que sempre palesa, una llarga harmonia de dicció que esdevé, amb els anys, un aprofundiment i un despulament literari progressius.

El volum *Obra poètica 1975-1979* aplega els llibres *Vent d'aram*, *Llibre d'amic*, *El Griu* i *Cercles*, aquest darrer, el més nou, inèdit. El conjunt peca, al meu entendre, d'aquesta pruja de «compleció» que solen mostrar els editors catalans. *Llibre d'amic*, escrit entre els anys 1955 i 1959 —encara que publicat per primera vegada el 1977—, podia haver esperat a ser inclòs en el seu lloc cronològic en una nova edició de la

Poesia completa 1935-1975. Penso que el lector del volum present no agrairà aquest salt malabar en el temps, obligat a passar d'un llibre recent a un altre vint anys anterior —que queda fora de tot context—, i de bellnou a un altre títol actual del poeta. Si deixem això de banda, emperò, veurem que l'interès del volum rau, precisament, en l'aportació inèdita de Vinyoli, l'aplec titulat *Cercles*.

Cercles, llegit a continuació d'*El Griu*, ens retorna als millors moments del primer volumet aquí inclòs: *Vent d'aram*. Aquella actitud escèptica, resignada, agnòstica del poeta enfrontat amb un món que s'esmicola davant els seus ulls, que se li esllavissa entre els dits, tenia, a *Vent d'aram*, el contrapès excellent de la paradoxal confiança en l'amor, en la felicitat, en l'home, que Vinyoli sempre ha posat de manifest. Aquest to confiat —alegre i malenconiós alhora—, plenament racional en el seu aferissament vital al món, encara resultava més evident en algun dels poemes d'*El Griu* —«Vacances a platja», «Sóc home sol», «No hi ha cap novetat»... Per això

El Griu semblava anunciar un possible tomb del poeta; un tomb cap a la fruïció de l'instant, cap a la plenitud fugissera del moment viscut i encara no relativitzat per l'assenyada experiència del record. Ho veiem, per exemple, a «Primer esbós de retrat d'una dona», «El bany» o «El griu». La fruïció de l'experiència —real o imaginada, tant se val— hi és tota sencera, sense palliatius, i Vinyoli ens recorda la joia forta i assaonada d'un vell hedonista. Crec que és en aquests poemes on Joan Vinyoli ha de connectar amb més intensitat, per força, amb els joves lectors. A *Cercles*, com deia, la veu del poeta retorna, tanmateix, a aquella madura i lúcida desesperança que caracteritzava la seva reflexió des d'aquell primer i colpidor *Tot és ara i res*.

Cercles podria, àdhuc, ser llegit com una tràgica reflexió del poeta davant la mort. Miquel Martí i Pol n'ha assenyalat, al pròleg, les diferències del paisatge, que abandona aquells meravellosos encontorns ciutadans i el paisatge d'arbredes de la Catalunya interior, tot recalant a la costa i a la vastitud de la mar. Podríem afegir-hi, encara, la presència de la barca, i imaginar-hi un Caront que, indefugiblement, haurà d'arribar. Potser aquest llac on tirem les pedres «per si al cap de molts anys, tota una vida, et sembla (...) que has assolit el cercle convincent», no sigui altre que l'Estígia que a la mitologia envoltava l'infern. D'aquesta manera arribarem «al cor de la nit», havent fet la travessa «a la barca varada ran de les onades negres». I, lassos, abandonarem els records de la joventut, del temps passat. Sembla com si a *Cercles* —i el títol ja és prou indicatiu— Joan Vinyoli hagués dut la seva poesia a una profunditat rarament assolida, a una meditació que, per la seva transcendència corprenedora i per l'estoica acceptació del decurs misterios i inexorable del temps, l'acostés a la filosofia oriental: «en el botó de la roda / no hi ha moviment», a les preguntes més senzilles i difícils, a les menys esqueixades i aparents, a aquesta formulació tan pròxima i, a la vegada, tan allunyada de la seguretat cartesiana que clou el volum —i que, tota sola, ja justifica un gran llibre:

«És cert que sóc?

És cert que ets?

És cert que són?

en fer-me la pregunta que se sap dreta i de roca als límits del silenci, ja sóc, ja ets, ja són.»

FRANCESC PARCERISAS